

УДК 94 (477)

Оксана Слободян

УКРАЇНА ТА ПОЛЬЩА В КОНТЕКСТІ УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКИХ МІЖНАРОДНИХ ЗВ'ЯЗКІВ КІНЦЯ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТ.

У статті з'ясовано та проаналізовано становлення нової моделі українсько-польських відносин на сучасному етапі. Висвітлено думки та погляди учасників двостороннього процесу: українських та польських науковців, їхнє бачення проблематики українсько-польських міжнародних зв'язків новітнього часу та розглянуто перспективи розвитку українсько-польських відносин.

Ключові слова: Україна, Польща, стратегічне партнерство, геополітика, українсько-польські відносини, міжнародна політика, історіографія, джерельна база.

Із отриманням Польщею політичної свободи та здобуттям Україною незалежності розпочався активний процес формування нової моделі міждержавних відносин, як незалежних та демократичних держав. Нова сторінка в багатовіковій історії зв'язків українського та польського народів головним чином пов'язана з процесом формування та реалізації стратегічного партнерства на сучасному етапі в об'єднаній Європі. Тому, в умовах розбудови і утвердження як України, так і Польщі виникає необхідність об'єктивно дослідити складний процес налагодження і розвитку сучасних українсько-польських двосторонніх стосунків.

Всебічні зв'язки між народами України і Польщі мають давні історичні традиції. Прагнення Польщі з початку 1990-х років до входження в євроатлантичні, європейські структури теж сприяли українсько-польському зближенню на міжнародній арені. Існує необхідність подолання на цьому шляху деяких усталених упереджень і стереотипів минулого у відносинах між Україною і Польщею. Історичні та геостратегічні передумови співпраці України та Польщі мають певну зумовленість процесу та невід'ємне значення у сьогоденні.

Метою праці є визначення основних закономірностей та тенденцій становлення українсько-польських взаємин, аналіз найважливіших етапів процесу становлення і розвитку українсько-польських сучасних міждержавних взаємин, їх проблеми та перспективи.

Процеси формування та поглиблення двохсторонніх відносин між Україною і Польщею сучасного періоду вже знайшли певне відображення в працях науковців. Наукова історична думка поступово нагромаджує потенціал вивчення зовнішньополітичного, внутрішньополітичного, соціально-економічного розвитку України й Польщі в час становлення української та польської національної державності в кінці ХХ – на початку ХХІ ст. та формування і поглиблення міжнародних відносин. Упродовж багатьох років на сторінках спеціальних видань, наукових збірників, наукових конференцій і диспутах точаться гострі дискусії щодо історичного, політичного, економічного та інших аспектів українсько-польського співробітництва. Проблематику розвитку українсько-польських зв'язків вивчали В. Дем'янець [6], В. Струтинський [5], Г. Зеленько [9], Л. Алексієвець, В. Гевко [7], Л. Стрільчук [13] та інші. На особливу увагу заслуговує колективна монографія науковців Інституту європейських досліджень НАН України під загальною редакцією доктора історичних наук, професора А. І. Кудряченка "Україна в Європі: пошуки

спільного майбутнього” [4]. Праця є узагальнюючим результатом фундаментальних досліджень наукових установ та викладачів вищих навчальних закладів актуальних проблем сходження незалежної Української держави в колі європейських країн, аналізу її можливостей, викликів і перспектив. У монографії здійснений на широкому історичному матеріалі ретроспективний аналіз існування й визнання України як Європейської держави, висвітлено політико-правові, економічні, світоглядні й духовно-культурні засади нинішніх взаємин України з далекими і близькими сусідами у європейському домі, в тому числі й Республікою Польща, проаналізовано їх становлення, трансформації та сучасний стан.

Серед робіт із значним внеском новизни варто виділити праці О. Малиновської “Українсько-польське стратегічне партнерство: геополітичний вимір” [12], де розкриті аспекти геополітичного стратегічного партнерства України та Польщі.

Присвячена проблемам участі України у світовій системі міжнародних відносин у другій половині ХХ ст. робота О. Івченка “Україна в системі міжнародних відносин: історичні ретроспективи та сучасний стан” [3]. У дослідженні накреслено перспективи розвитку України в кінці ХХ ст. – на початку ХХІ ст., аспекти економічного, соціально-культурного, історичного характеру.

Польська історіографія змістовно відображає своє бачення українсько-польських взаємовідносин. Одним із дослідників є професор, доктор політичних наук, науковець Річард Земба (Ryszard Zięba). У своїх роботах “Państwo strategiczne” Polski i Ukrainy” та “Ukraina jako przedmiot gwałtowania między Zachodem a Rosją” [17], описує тенденції розвитку українсько-польських зв’язків, етапи їхнього становлення в період новітнього часу. Остання робота науковця досліджує сучасний стан України та нашого суспільства, її становище між Західним світом та Росією. Особливістю останньої роботи автора є деталізований план та чітке розуміння того, що політика України спрямована на зміцнення зв’язків між двома державами.

Співпраця двох країн в політичній сфері – важливий аспект для розвитку відносин між країнами. Тісна політична співпраця є першим кроком до підписання взаємовигідних угод між країнами, а, відповідно, до розвитку інших сфер двосторонніх відносин. Одвіку поруч і разом живуть у серці Європи українці й поляки. Взаємини наших народів розвиваються багато століть. Однак лише в останні 10–15 років відносини між Україною і Польщею набули змісту і характеру добросусідства, рівноправності та дружби.

2 грудня 1991 р. Республіка Польща першою у світі офіційно визнала державну незалежність України, а вже 4 січня 1992 р. між двома державами були встановлені дипломатичні відносини. 18 травня 1992 р. підписано міждержавний українсько-польський Договір про добросусідство, дружні відносини та співробітництво [8, с. 281]. Слід відзначити динамічний, поступальний характер розвитку українсько-польського співробітництва, що обумовлюється збігом національних інтересів країн-сусідів у багатьох сферах.

У новітній історії розвитку відносин незалежності України з Польщею можна виділити чотири періоди:

Перший – 1992–1993 рр. – встановлення контактів, “відкриття” України для польської політичної еліти, підписання перших двохсторонніх документів, обопільне вивчення можливостей партнерів.

Другий – 1993–1999 рр. – розвиток міжвідомчих зв’язків та договірно-правової бази, виведення двосторонніх відносин на рівень стратегічного партнерства.

Третій – 1999–2003 рр. – наповнення реальним змістом українсько-польського стратегічного партнерства, що стає важливою складовою базових цінностей

європейської спільноти. Польща, водночас із вирішенням завдань вступу в ЄС та НАТО, сприяє зближенню України з ними, презентує та допомагає у здійсненні євроатлантичних та європейських інтеграційних прагнень нашої держави [1, с. 96].

Четвертий період почався із вступом Польщі до ЄС 1 травня 2004 р., коли одним з головних пріоритетів зовнішньої політики Польщі став розвиток Східного виміру ЄС, насамперед – прагнення наповнити реальним змістом формулу стратегічного партнерства з Україною. Сьогодні у відносинах з РП напрацьовуються моделі відносин України з розширеним ЄС, і у цьому контексті значення українсько-польського співробітництва набиратиме ще більшої ваги для всього континенту, адже Україна, як надійний та ефективний партнер разом з Польщею формують стержень стабільності й безпеки в регіоні ЦСЄ.

Одним із перших кроків тісного співробітництва між Україною та Польщею була домовленість в аспекті безпеки за необхідності взаємної підтримки. Про важливу зустріч 1993 р. між президентами України та Польщі, а також їхніми відомствами пише відомий польський історик Артур Дзевіцький у праці “Stosunki z Ukrainą w sferze bezpieczeństwa: polski punkt widzenia”. “Ця зустріч мала не аби яке значення у сфері безпеки, а також, це був перший етап становлення польсько-українських зв'язків, який відбувся 12 січня 1993 року. Розглядалось багато питань із сфери безпеки, були створені комітети безпеки, входили у плани створення і військових підрозділів, які мали б захищати інтереси союзних держав” [15, с. 152–153].

З середини 1990-х років Польщу почали називати адвокатом України в Європі. Починаючи з 1995 р., Варшава виступила з низкою ініціатив стосовно Києва: у 1995 р. підтримувала курс України на здобуття членства в Центральноевропейській ініціативі (ЦЄІ), тоді ж захищала інтереси України і в питанні входження до Ради Європи (вересень 1995 р.) [4, с. 273].

З другої половини 1990-х років українсько-польські взаємини у політичній площині почали набувати ознак стратегічного партнерства, тобто це відносини між державами, які охоплюють кілька важливих сфер співробітництва і мають довготривалий характер. Умовною датою офіційного оголошення виходу українсько-польських відносин на рівень стратегічного партнерства вважається 1996 р. Однак уже з 1994 р. таким відносинам притаманні динаміка нарощування потенціалів двосторонньої взаємодії, що дало привід у майбутньому оголосити відносини стратегічними. Наприклад, у березні 1994 р. підписано Декларацію міністрів закордонних справ України та Польщі про принципи формування українсько-польського партнерства, де вони вперше на міждержавному рівні оголосили про стратегічне значення українсько-польських зв'язків і зобов'язувалися розвивати їх у майбутньому [2, с. 101].

Етапний крок у розвитку українсько-польських стратегічних відносин – 1996 р. Взаємна орієнтація на вступ до ЄС та НАТО спричинила новий погляд на сутність українсько-польського партнерства. У контексті все більшого поглиблення процесу євроатлантичної інтеграції цілі обох країн почали збігатись й отримали стратегічний вимір. Центральним документом та легітимною підставою для переходу українсько-польських відносин на рівень стратегічного партнерства стала укладена під час візиту Л. Кучми до Польщі Спільна декларація Президента України і Президента Республіки Польща від 25 червня 1996 р. [4, с. 123].

У другій половині 1990-х років військово-політична співпраця між Україною та Польщею піднялась на новий рівень, що було пов'язано з приєднанням України та Польщі до оголошеної НАТО Програми ПЗМ і прийняттям рішення про утворення спільного українсько-польського миротворчого батальйону, правовою основою функціонування якого стала угода, укладена міністрами

оборони України та РП у листопаді 1997 році. Українські й польські військові беруть активну участь у навчальних програмах у рамках Програми ПЗМ, а із вступом РП до НАТО створилися нові умови для здійснення миротворчих місій спільного миротворчого батальйону під егідою Північноатлантичного альянсу. Ефективність створення батальйону була практично доведена під час миротворчої місії, що розпочалась у липні 2000 р. у Косово в рамках контингенту Міжнародних сил сприяння безпеці під егідою НАТО та ООН. Ще одним практичним підтвердженням активної військової співпраці стала діяльність українських та польських військовослужбовців у гуманітарній місії з надання допомоги в ліквідації наслідків воєнних дій у складі багатонаціональної дивізії під командуванням польських військових у вересні 2003 р. в Іраку. Спільну миротворчу українсько-польську співпрацю високо оцінили на міжнародній арені як важливий чинник, що сприяє зміцненню довіри, стабільності, миру та будівництву нової Європи, подальшій інтенсифікації українсько-польських відносин. Практикуючи нові форми співробітництва, Українська держава відстоює свої інтереси й використовує миротворчий досвід західних країн та їхніх військових організацій [8, с. 194].

Приєднання РП до Європейського Союзу також значно вплинуло на розвиток взаємин між Україною та Польщею. Польська керівна еліта ще з 1998 р. вела активні переговори про вступ до ЄС, тому головною особливістю українсько-польських візитів був розгляд усіх питань крізь призму євроінтеграційного курсу обох держав. Акцентувалося на необхідності: поглиблення співпраці між Україною і Вишеградською групою у напрямі євроінтеграції та передання польського досвіду у сфері соціально-економічних перетворень, налагодження тісної співпраці між законодавчими органами України й Польщі на рівні комісії з питань європейської інтеграції, а також українсько-польської та польсько-української міжпарламентських груп Верховної Ради і сейму для прискорення процесу наближення українського законодавства до норм ЄС, опрацювання в рамках шенгенських положень окремої угоди про максимально ліберальні умови майбутнього візового режиму між Україною та Польщею. Вагоме значення у цьому контексті надавалось українсько-польському стратегічному партнерству, оскільки саме воно повинно виявлятися у взаємній підтримці прагнень обох сторін інтегруватись до загальноєвропейських структур. На найвищому рівні було закріплено, що РП і Україна здійснюватимуть взаємну підтримку для інтеграції з європейськими економічними і політичними структурами, а регулярно обмінюватимуться досвідом. Це засвідчив і офіційний документ, підготовлений у жовтні 2002 р. польськими експертами: “Східна політика Європейського Союзу в перспективі його розширення за рахунок держав Центральної та Східної Європи – польська точка зору” [13, с. 76]. В документі наголошується: політичний діалог з Україною повинен стати одним з пріоритетів східної політики ЄС, враховуючи істотне геополітичне значення та безпосереднє сусідство України з розширеним Євросоюзом і те, що Польща готова надалі передавати Україні польський досвід у сфері підготовки до членства в ЄС [13, с. 76].

Характеризуючи українсько-польські відносини згідно з критеріями стратегічного партнерства, підсумовуємо: між Україною та Польщею існує співпраця в декількох стратегічних сферах – економічній, політичній, соціально-гуманітарній, воєнній.

Іншою суттєвою ознакою сучасної трансформації українсько-польських відносин є набуття глобального виміру в результаті залучення обох держав до дій антитерористичної коаліції. Прикладами успішного військово-політичного співробітництва є також ефективна діяльність Українсько-польського миротворчого батальйону, спільна участь сторін у миротворчих операціях ООН

(КФОР) та регулярних міжнародних навчаннях, польська консультативна допомога у здійсненні військової реформи в Україні, спільна робота над створенням об'єднаної військової частини транспортної авіації ВПС України та РП тощо [10, с. 110].

Стратегічну мету, для досягнення якої обидві держави обрали спільні шляхи, юридичне закріплення стратегічних відносин, дієві механізми реалізації стратегічного партнерства й взаємопідтримка з найвагоміших питань сприяють позитивній динаміці розвитку міждержавного українсько-польського діалогу. Так, наприкінці 2004 р. Республіка Польща надала вагому допомозу Україні в процесі виходу з політичної кризи, яка виникла внаслідок президентських виборів. Окрім того, активна підтримка пересічними громадянами українського народу засвідчила: події Помаранчевої революції в Україні та їхній відгос у Польщі ознаменували новий висхідний виток відносин двох держав. Відбулося українсько-польське поглиблення зв'язків на основі загальнолюдських цінностей, відмова від усталених стереотипів, що є позитивним чинником у розвитку двосторонніх відносин. Це яскраво підтвердило зростання кількості громадських організацій, культурних товариств, самодіяльних колективів, розвиток взаємин між поляками й українцями на особистісному рівні. А розв'язання кількарічної проблеми відкриття меморіалу польських вояків “орлят та воїнів Української галицької армії” на Личаківському кладовищі у Львові, яке відбулося 24 червня 2005 р., підтверджує, на нашу думку, наступний історичний крок, коли обидва народи можуть розглядати з повагою найтрагічніші сторінки історії, спільне майбутнє та, безсумнівно, кардинальний розвиток двохсторонніх відносин. Відкриття некрополя з української сторони – знак приязні, миру й бажання українсько-польського єднання, порозуміння і зміцнення стратегічного партнерства. Політичні зміни в Україні наприкінці 2004 р. – початку 2005 р. дали новий поштовх розвитку українсько-польського стратегічного партнерства, яке сьогодні можна цілком слушно вважати в головних рисах сформованим. Адже міцне стратегічне партнерство України та Польщі – двох найбільших держав у контактній зоні між європейським і євразійським просторами – є важливим стабілізуючим фактом у Європі. Розвиток повноцінної співпраці обох країн сприяє їх зміцненню внутрішньої безпеки, зниженню рівня зовнішньої загрози, уникненню можливості створення нових завіс. Такий стратегічний курс відповідає й інтересам інших Центральноевропейських держав як певної гарантії стабільності та миру в цьому регіоні [12, с. 161].

Українсько-польське стратегічне партнерство найяскравіше виражається у дотриманні спільної позиції в міжнародній і загальноєвропейській політиці. Особливого значення у цьому контексті набуває військово-політична співпраця, завдяки чому обидві країни можуть брати активну участь у міжнародній політиці, забезпеченні миру й стабільності в Європі та світі [18, с. 4].

Загалом, упродовж новітнього часу української державності, українсько-польські зв'язки пройшли шлях від становлення до найглибшого ступеня розвитку відносин – стратегічного партнерства. З самого початку сучасних відносин між Україною та Польщею вищі державні органи, зокрема парламенти, тісно співпрацювали у розв'язанні важливих питань двосторонніх стосунків. Успішний міжпарламентський діалог, що регулярно відбувається між Україною та Польщею, сприяє швидкій ратифікації міждержавних угод, гармонізації правових норм, зміцнює взаєморозуміння політичних еліт. Конструктивним та виваженим є й співробітництво між дипломатичними представництвами України і Польщі: в обох країнах, окрім посольств, створено мережу консульських установ, котрі також сприяють розвитку зв'язків [14, с. 33].

Тим самим Польща і Україна продемонстрували наявність передумов для створення і розбудови ефективного українсько-польського тандему спочатку в

сфері колективної безпеки, а згодом, і в усіх інших галузях двохсторонньої взаємодії, завдяки чому в регіоні Центрально-Східної Європи утворилося потужне ядро інтеграційних процесів. Новий рівень двосторонньої співпраці між Польщею та Україною відображено у Декларації співробітництва із 29 квітня 2009 року. Про це пише науковець Артур Джевіцький: “Результатом співпраці від 1993 року відбулась Декларація абсолютного нового рівня, яка і окреслила наступні плани співпраці на роки” [15, с. 154].

Сучасне українсько-польське співробітництво характеризується динамічним поступальним розвитком, що зумовлюється збігом національних інтересів країн-сусідів у багатьох сферах, їх глибинними історичними та культурними зв'язками.

Сучасний досвід Польщі у багатьох вимірах – це наслідування, повторення того досвіду, який вже мала Західна Європа після Другої світової війни.

Розбудова Західної Європи ґрунтувалась власне на примиренні Німеччини та Франції, без якого не було б сучасної Західної Європи.

Але це примирення, насамперед, є результатом добре продуманих та наперед визначених зусиль обох сторін. По-друге, це продукт системи безпеки, яка встановилась в Європі внаслідок діяльності НАТО. Без цього альянсу не було б франко-німецького примирення, бо власне НАТО забезпечило безпеку Франції та Німеччини на час пошуків примирення. Отже, без франко-німецького примирення не було б Європейського Союзу [12, с. 162].

Процес європейської розбудови і розширення НАТО продовжується. І Польща зараз залучена до цього процесу – наслідування чи повторної гри. Це дуже добре визначає роль Польщі в сучасній європейській безпеці. Це включає розширення європейської безпеки та й самої Європи. Німецько-польське примирення є також наслідуванням франко-німецького розуміння. І членство Польщі в НАТО дає полякам почуття безпеки, таким чином, що поляки не будуть вразливими до Німеччини – сильнішого сусіда [4, с. 53].

Другим, паралельним до цього, є процес переосмислення ролі Польщі в Центральній Європі. Незалежна Польща – член НАТО та Європейського Союзу, не може втратити і ту роль, що вона відігравала завжди в цій частині світу, виходячи з геополітичних умов. Бачимо, що ці умови на схід від Польщі є дещо іншими, історичну роль Польщі необхідно переосмислити. Не говоримо про утворення якоїсь структури, в якій Польщі відводилась би головна роль. Варто при цьому впроваджувати регіональну кооперацію, співпрацю центральноєвропейських держав на засадах рівності, з розумінням того, що ця регіональна співпраця підтримуватиме та посилюватиме європейську безпеку, а також сприятиме процесові загальноєвропейської інтеграції. У цьому випадку акцентуємо на переосмислення ролі Польщі, значно видозміненої. Польщу можемо вважати магнітом, який притягуватиме інші країни до процесів європейської інтеграції, а також до Євroatлантичного Союзу [4, с. 75].

Українсько-польським відносинам притаманна висока інтенсивність двостороннього діалогу на найвищому, а також на регіональному та місцевому рівнях, зростання гуманітарних контактів та транскордонного руху. У цьому контексті вирішальну роль відіграла підписана 30 липня 2003 р. двостороння Угода про умови поїздок громадян, безпрецедентна формула якої: “безкоштовні візи для громадян України – безвізовий режим для громадян РП” стала запорукою того, що на кордоні між нашими країнами не виникло нової завіси [17, с. 8].

Високий рівень політичного взаєморозуміння та спільна воля політиків і народів обох країн до примирення сприяли прискоренню започаткованого у 1997 році процесу зближення оцінок спільного історичного минулого, насамперед виробленню взаємоприйнятних політичних підходів до оцінки і вшанування трагічних подій на Волині у 1943–1944 рр., завдяки чому було визначено шляхи

до опрацювання формули історичного примирення українського і польського народів [13, с. 77].

За останні роки українці й поляки багато зробили для подолання певних негативних стереотипів у взаєминах, що складались століттями. Нас не може не тішити стан сучасних українсько-польських стосунків, але він не відповідає потенціалові країн. На жаль, сьогодні з різних причин динаміка розвитку національних економік дедалі більше різниться, що може зрештою спричинитись до політичних розбіжностей. А сьогодні діалог з західними партнерами достойно ведеться переважно в політичній площині. Важливо не втратити напрацьованого.

Проте економіка України нині ще немає відповідних параметрів для серйозних розмов щодо інтеграції з Заходом. Відсутня незалежна мікроекономічна основа для радикальної мікроекономічної трансформації суспільства. Наші підприємства не спроможні витримати міжнародну конкуренцію, як через брак технологічних і фінансових можливостей, так і через відсутність відповідних інституційних передумов. Отже, економічна співпраця з Заходом – питання, поки що, радше, риторичне.

Україна виступає і підтримує стратегічні пріоритети Польщі. Зі свого боку відчуваємо, що Польща визнає і підтримує стратегічні пріоритети України. Це надзвичайно важливо для реалізації нашого стратегічного поступу, яким, як відомо, надається значна вага як в Україні, так і в Польщі. Тут маємо спільні завдання і зусилля стратегічного характеру. Це той пріоритет, коли Україна і Польща намагаються спільно використовувати досвід реформування економіки в країнах, які переходять або перейшли від стану адміністративної економіки до ринкової економіки, від тоталітарних політичних режимів до демократії [18, с. 9].

Важливим і цікавим є досвід реформування економіки, який має Польща. Україна і Польща, на наш погляд, найближчим часом матимуть чіткіше окреслені великі інфраструктурні проекти, які безпосередньо впливають на безпеку не лише України і Польщі, але й на Європейську безпеку [16, с. 62].

Сьогодні, голова Тернопільського польсько-культурно освітнього товариства Петро Фриз, коментує українсько-польські відносини наступним чином: “Українсько-польські зв’язки дуже не прості, це багата історія, культурні та навіть духовні зв’язки. Сьогодні дуже не просто говорити про партнерство чи співробітництво, особливо важко про це розмовляти коли нам немає, що запропонувати взамін. Польська громада завжди підтримувала українців, які мають польське коріння, українців, які бажають відновити свої родинні зв’язки та активно сприяють цьому. Говорити про культурні товариства простіше, зокрема, Тернопільське польсько-культурно освітнє товариство, яке завжди готове допомогти у налагодженні цих зв’язків. І Польщі, і Україні варто підтримувати не лише партнерські зв’язки, вигідні для кожної країни окремі, але брати і до уваги наші історію, нашу спільну культуру” [19].

Варто наголосити на тому, що українсько-польські стосунки є добрим прикладом для розбудови України своїх зв’язків з іншими зарубіжними державами. Українсько-польські відносини – це співпраця двох незалежних, рівноправних країн. І, до речі, слов’янських держав. Варто зауважити аспект, коли пропонують розбудовувати стосунки між слов’янськими державами, вважаємо, що тут треба всіляко підтримувати і говорити “так”. Україна має на сьогодні такі двосторонні міжнародні відносини. Це стосунки між Україною і Польщею. І якою б тісною не була співпраця країн у межах Європейського Союзу, завжди залишиться національна ідентичність, власний шлях державного розвитку. Вагомим елементом якого є відносини між державами-сусідами. Початок ХХІ ст. – час нових глобалізаційних викликів та пошуків адекватних відповідей, вносить потребу ґрунтовного і осмисленого погляду на українсько-польське буття задля збереження миру та зміцнення обох країн.

Список використаних джерел

1. *Лотоцький С.* Україна в світовому геополітичному просторі / С. Лотоцький, С. Трохимчук // Зб. наук. пр. – Львів: Львівський національний університет ім. Івана Франка, 2002. – 192 с.
2. *Зовнішня політика України в умовах глобалізації: Анотувана історична хроніка міжнародних відносин (1991–1993 рр.)* / Відп. ред. С. В. Віднянський. – К.: Генеза, 2004. – 606 с.
3. *Івченко О.* Україна у системі міжнародних відносин: історія, ретроспектива та сучасний стан: Монографія / О. Івченко. – К.: РІЦУАННП, 1997. – 68 с.
4. *Україна в Європі: пошуки спільного майбутнього / за редакцією доктора історичних наук, професора А. І. Кудряченка.* – К.: Фенікс, 2009. – 544 с.
5. *Струтинський В.* Україна і Польща на шляхах парламентаризму / В. Струтинський // Віче. – 1998. – №9. – С. 115–128.
6. *Дем'янець В.* Політична та соціально-економічна трансформація в Польщі у 90-х роках / В. Дем'янець // Людина і політика. – 2000 р. – № 4. – С. 30–37.
7. *Алексієвець Л. М.* Україна і Польща: шляхи співробітництва (1991–2004 рр.) / Л. М. Алексієвець, В. Р. Гевко. – Тернопіль: Редакційно-видавничий центр ТНПУ імені В. Гнатюка, 2009. – 153 с.
8. *Чушак Х.* Немає вільної Польщі без вільної України: Україна та Українці у політичні думці польської опозиції / Х. Чушак. – К.: ПАІС, 2011. – 304 с.
9. *Зеленько Г.* Україна – Польща: політико-владні структури в умовах модернізації / Г. Зеленько. – К.: “Критика”, 2003. – 216 с.
10. *Зеленько Г.* “Навздогінна модернізація”: досвід Польщі та України: монографія / Г. Зеленько. – К.: Критика, 2003. – 215 с.
11. *Договір між Україною та Республікою Польща про добросусідство, дружні відносини та співробітництво від 18 травня 1992 р.* – офіційний сайт міністерства закордонних справ України // <http://www.mfa.gov.ua>
12. *Малиновська О.* Українсько-польське стратегічне партнерство: геополітичний вимір // Україна і Польща – стратегічне партнерство. Історія. Сьогодення. Майбутнє / О. Малиновська. – К.: Видавництво українського фіто соціологічного центру, 2002. – С. 159–165.
1. *Стрільчук Л. В.* Вплив історичних стереотипів на становище української національної меншини у Республіці Польща: труднощі, реалії, перспективи / Л. В. Стрільчук // Гілея: науковий вісник. – 2015. – Вип. 99. – С. 74–78. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2015_99_18
14. *Ziółkowski M.* Polityka bezpieczeństwa Polski – inny punkt wyjścia / M. Ziolkowski // Sprawy Międzynarodowe. – Nr. 4 z 2008 r. – S. 33–34.
15. *Drzewicki A.* Stosunki z Ukrainą w sferze bezpieczeństwa: polski punkt widzenia /A. Drzewicki // Bezpieczeństwo narodowe – №1. – 2011. – S. 151–168.
16. *Zięba R.* “Państwo strategiczne” Polski i Ukrainy / Ryszard Zięba // Rocznik Nauk Politycznych. – 2002. – №1. – S. 55–77.
17. *Zięba R.* Ukraina jako przedmiot rywalizacji między Zachodem a Rosją / Ryszard Zięba // Środkowoeuropejskie Studia Polityczne. – 2015. – Nr. 3. – S. 5–26.
18. *Zięba R.* Teorie i podejścia badawcze w nauce o stosunkach międzynarodowych // Ryszard Zięba, Stanisław Bieleń, Justyna Zajac. – Warszawa. – 2015. – 11 s.
19. *Фриз П.* інтерв'ю від 23.11.2016. – Особистий архів автора.

Оксана Слободян

**УКРАЇНА І ПОЛЬЩА В КОНТЕКСТЕ УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКИХ
МЕЖДУНАРОДНИХ СВ'ЯЗЕЙ КОНЦА ХХ – НАЧАЛА ХХІ ВВ.**

В статті в'яснено і проаналізовано становлення нової моделі українсько-польських відносин на сучасному етапі. Освітлено думки і погляди учасників двохстороннього процесу: українських і польських учених, їх бачення проблематики українсько-польських міжнародних зв'язей новітнього часу і розглянуті перспективи розвитку українсько-польських відносин.

Ключові слова: Україна, Польща, стратегічне партнерство, геополітика, українсько-польські відносини, міжнародна політика, історіографія.

Oksana Slobodjan

**UKRAINE AND POLAND IN THE CONTEXT OF THE UKRAINIAN-POLISH
INTERNATIONAL RELATIONS AT THE END OF 20TH AND BEGINNING OF 21ST
CENTURIES**

In the article has been presented and analyzed the formation of a new model of Ukrainian-Polish relations at the contemporary stage. There has been analyzed thoughts and opinions of the participants-Ukrainian and Polish scientists in the bilateral process: their vision concerning the problems of Ukrainian-Polish international relations of modern time and there was considered the prospects of development of mutual cooperation.

Key words: Ukraine, Poland, strategic partnership, geopolitics, Ukrainian-Polish relations, international politics, historiography, source data.